

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Екологія

Шифр та назва спеціальності
144 – Теплоенергетика

Інститут
Навчально-науковий інститут механічної інженерії і транспорту

Освітня програма
Промислова та комунальна теплоенергетика. Енергетичний менеджмент і енергоефективність

Кафедра
Безпеки праці та навколишнього середовища (144)

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Загальна, Обов'язкова

Семестр
2

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Семенов Євгеній Олександрович

Yevhenii.Semenov@khp.edu.ua

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри БП та НС НТУ «ХПІ»

Досвід роботи – 18 років. Автор та співавтор понад 100 наукових і навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Екологія», «Основи професійної безпеки та здоров'я людини», «Правові основи працезахоронної політики та охорони праці», «Числові методи аналізу з охорони праці».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Екологія - дисципліна, яка вивчає умови існування живих організмів і взаємозв'язки між організмами і навколишнім середовищем, будову і функціонування багаторівневих систем у природі й суспільстві в їх взаємозв'язках.

Мета та цілі дисципліни

Забезпечення відповідними сучасними вимогам знань студентів, що дадуть їм змогу вирішувати на підприємстві питання ефективного управління охороною навколишнього природного середовища й захисту довкілля від негативних навантажень та розробки екологічно безпечних технологій, а також сприяти підвищенню у майбутніх інженерів екологічної свідомості та рівня екологічних знань.

Формат занять

Лекції, лабораторні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

ІК1. Здатність розв'язувати складні загальні, спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері теплоенергетики або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів електричної інженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК-2. Здатність застосовувати і інтегрувати знання і розуміння інших інженерних дисциплін для вирішення професійних проблем.

ФК-5. Здатність визначати, досліджувати та розв'язувати проблеми у сфері теплоенергетики, а також ідентифікувати обмеження, включаючи ті, що пов'язані з інженерними аспектами і проблемами охорони природи, сталого розвитку, здоров'я і безпеки та оцінками ризиків в теплоенергетичній галузі.

ФК-7. Здатність враховувати ширший міждисциплінарний інженерний контекст у професійній діяльності в сфері теплоенергетики.

ФК-8. Здатність використовувати наукову і технічну літературу та інші джерела інформації у професійній діяльності в теплоенергетичній галузі.

ФК-11. Здатність забезпечувати якість в теплоенергетичній галузі.

Результати навчання

ПРН-2. Знати і розуміти інженерні науки, що лежать в основі спеціальності «Теплоенергетика», на рівні, необхідному для досягнення інших результатів освітньої програми, в тому числі певна обізнаність в останніх досягненнях науки і техніки у сфері теплоенергетики.

ПРН-3. Розуміння міждисциплінарного контексту спеціальності «Теплоенергетика».

ПРН-4. Аналізувати і використовувати сучасні інженерні технології, процеси, системи і обладнання у сфері теплоенергетики.

ПРН-5. Обирати і застосовувати придатні типові аналітичні, розрахункові та експериментальні методи; правильно інтерпретувати результати таких досліджень.

ПРН-6. Виявляти, формулювати і вирішувати інженерні завдання у теплоенергетиці; розуміти важливість нетехнічних (суспільство, здоров'я і безпека, навколишнє середовище, економіка і промисловість) обмежень.

ПРН-7. Розробляти і проектувати складні вироби в теплоенергетичній галузі, процеси і системи, що задовольняють встановлені вимоги, які можуть включати обізнаність про технічні й нетехнічні (суспільство, здоров'я і безпека, навколишнє середовище, економіка і промисловість) аспекти.

ПРН-9. Вміти знаходити необхідну інформацію в технічній літературі, наукових базах даних та інших джерелах інформації, критично оцінювати і аналізувати її.

ПРН-10. Знати і розуміти технічні стандарти і правила техніки безпеки у сфері теплоенергетики.

ПРН-16. Розуміти нетехнічні (суспільство, здоров'я і безпека, навколишнє середовище, економіка і промисловість) наслідки інженерної практики.

ПРН-17. Аргументувати і доносити судження, які відбивають інженерні рішення в сфері теплоенергетики та відповідні соціальні, екологічні та етичні проблеми до фахівців і нефаківців.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 16 год., лабораторні роботи – 16 год., самостійна робота – 58 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Курс «Екологія» базується на знаннях, які одержанні студентами при вивченні дисципліни «Хімія».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На лабораторних заняттях використовується проєктний підхід до навчання, методи та форми активізації пізнавальної діяльності студентів, акцентується увага на застосуванні інформаційних технологій в дослідженнях з безпеки праці. Навчальні матеріали доступні студентам через OneNote Class Notebook.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Навколишнє середовище та науково-технічний прогрес.

Виникнення, історія розвитку, мета та завдання екології. Предмет вивчення. Основні екологічні поняття та закони.

Тема 2. Біосфера.

Загальна характеристика та структура біосфери. Еволюція біосфери. Роль живої речовини. Процеси, що відбуваються усередині екосистем. Екосистеми. Процеси, що відбуваються усередині екосистем. Харчові ланцюги. Екологічні піраміди.

Тема 3. Середовище та умови існування організмів. Популяції та угруповання.

Умови існування організмів. Адаптація до абіотичних факторів середовища. Динаміка популяцій. Взаємодія популяцій в угрупованнях.

Тема 4. Природні та антропогенні фактори впливу на біосферу.

Природні фактори. Антропогенний вплив. Екологічні кризи та революції. Техносфера. Сучасна екологічна ситуація.

Тема 5. Захист навколишнього природного середовища від антропогенних забруднень та раціональне природокористування.

Класифікація засобів захисту навколишнього природного середовища. Організаційні методи захисту. Характеристика активних і пасивних методів захисту біосфери.

Тема 6. Управління якістю навколишнього середовища.

Екологія та управління якістю навколишнього середовища. Міжнародне співробітництво у галузі охорони природи.

Теми лабораторних робіт

Тема 1. Дослідження парникового ефекту.

Тема 2. Дослідження запиленості повітря.

Тема 3. Дослідження вмісту шкідливих газів і парів експресним методом.

Тема 4. Дослідження основних показників якості води.

Тема 5. Дослідження рН та нейтралізація стічних вод.

Тема 6. Адсорбція, як метод очистки стічних вод.

Тема 7. Захист від іонізуючого випромінювання. Захисні екрани.

Теми практичних занять

Практичні заняття в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального розрахункового завдання "Розрахунок сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища". Студентам також рекомендуються додаткові матеріали для самостійного вивчення та аналізу.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Волошина Н.О. Екологія. Частина I: Навчальний посібник / Н.О. Волошина. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 243 с. - URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/30653>.
2. Волошина Н.О. Екологія Частина II: навчальний посібник / Н.О. Волошина. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2020. 219 с. - URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/30654>.
3. Основи екології. Конспект лекцій /В.О. Романко, А.Т. Дудинська – Ужгород: УЖНУ «Говерла», 2022. – 90 с. - URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/39110>.
4. Древаль О.М. Основи екології : навч.-метод. посібник / О.М. Древаль, О. Г. Янчик ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків : НТУ "ХПІ", 2017. 146 с. - URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/48301>.
5. Ананьєва Т. В. Моніторинг довкілля : практикум / Т. В. Ананьєва. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 172 с. - URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/7929>.
6. Екологія. Лабораторний практикум для студентів усіх спеціальностей та усіх форм навчання: В.В. Березуцький, Л.А. Васьковець, В.Ф. Райко [та ін.]; за ред. проф. В.В. Березуцького. Х.: НТУ "ХПІ", 2013. 237 с.

Допоміжна література

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.
2. Про охорону навколишнього природного середовища Закон України від 25.06.1991 (із доповненнями) № 1264-XII. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
3. ДСТУ ISO 14001:2015 Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. Київ : ДП УкрНДНЦ, 2016.
4. ДСТУ ISO 14004:2016 Системи екологічного управління. Загальні настанови щодо запровадження. Київ : ДП УкрНДНЦ, 2017.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100 % підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання індивідуального розрахункового завдання (30 %), поточного оцінювання (30%), заліку (40 %).
Залік: тести.
Поточне оцінювання: 2 контрольні роботи (кожна по 15 %).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

15.06.2023

Завідувач кафедри
Сергій ВАМБОЛЬ

15.06.2023

Гарант ОП
Ольга КРУГЛЯКОВА

